

לאומיות

לאומיות = אידיאולוגיה שהתגבשה והתפתחה במהלך המאה ה-19 המושג 'לאומיות' קשור למושג 'אומה' – קבוצה גדולה של אנשים החולקים שפה אחת, תרבות משותפת והיסטוריה משותפת, אשר לעיתים הם בני מוצא אחד, ובדרך כלל קשורים בקשר היסטורי לארץ מסוימת. לעיתים גם הדת היא חלק מהגדרת הזהות הלאומית.

👉 הלאומיות הפכה לכוח משפיע ומכריע בעת החדשה.

לפי רעיון הלאומיות, לכל אומה יש זכות למדינה ריבונית (= זכות לשלטון עצמאי על שטח ארץ או על קבוצת אנשים) ולהגדרה עצמית. ריבונות זו באה לידי ביטוי בהקמת מדינה עצמאית בשטח משלה, ויכולת למשול בה ללא התערבות גורם חיצוני. האומה מגדירה את עצמה על ידי עיצוב האופי של המדינה לפי רצונה.

בני האומה שפועלים להשגת מטרות אלו מבטאים במעשיהם שאיפות לאומיות. אם וכאשר ישיגו את מטרותם, הם יקימו מדינת לאום שתלכד את האומה תחת שלטון ריבוני (שלטון עצמאי על שטח).

איך מאפשרת קבוצה לאומית?

באמצעות **תודעה לאומית** =

ההכרה של האדם כי הוא משתייך ללאום מסוים. התודעה הלאומית מועצמת באמצעות סמלים: דגל, המנון, ימי חג לאומיים המבטאים את רוח האומה ומחזקים את ההזדהות האישית עמה.

מרכיב חשוב נוסף בתודעה הלאומית הוא היווצרותם של זיכרונות המשותפים לבני הלאום, כגון אירועים היסטוריים חשובים ודמויות מרכזיות מהעבר, הנותנים משמעות לקיומה של האומה.

מהי לאומנות:

לאומיות עלולה לעיתים להפוך ללאומנות – לאומיות קיצונית, הרואה בלאום ערך שגובר על כל הערכים האחרים (לדוגמא: חירות ושוויון). לאומנות עשויה לבוא לידי ביטוי באפליה ויחס עוין כלפי מיעוטים (= לאום שונה וזר שגר בתוך מדינה קיימת כמו היהודים) בתוך מדינת הלאום, וכלפי חוץ בתוקפנות ושליטת זכותן של אומות אחרות לריבונות.

שני דאמיס מרכזיים של האומיות האזרחית:

1. אומיות אתנית - היסטורית

מתעוררת בקרב קבוצת אנשים שיש להם היסטוריה משותפת. היא מתבססת על מרכיבים כמו דת, שפה, מנהגים ותרבות, ומדגישה קרבת דם, גורל משותף, ומולדת היסטורית. העבר המשותף של בני הלאום הוא המרכיב המשפיע ביותר בלאומיות זו. תחושת השייכות מתבססת על המוצא המשותף, שאינו ניתן לבחירה. הלאומיות האתנית-היסטורית מקשה על זרים להצטרף אל האומה, והם עשויים להפוך למיעוט לאומי במדינה. (לדוגמה - גרמניה)

2. אומיות ליברלית - אזרחית

מאגדת קבוצה של אנשים סביב ערכים ואידיאולוגיה משותפים. האומה נוצרת מיחידים שבחרו להצטרף אליה מרצונם ולהקים מדינת לאום ריבונית שאיננה מתבססת על מוצא אתני או היסטוריה משותפת. מה שמאחד את בני הלאום אלו הרעיונות המשותפים - תפיסה ליברלית שמקדשת ערכים. כגון: חירות, שוויון ודמוקרטיה. לאומיות זו שמה דגש על המסגרת המדינית ועל השותפות האזרחית. המרכיב המרכזי בלאומיות זו הוא ההווה המשותף לבני הלאום. (לדוגמה - ארה"ב)

ההבדלים בין שתי דאמי האומיות:

לאומיות ליברלית- אזרחית	לאומיות אתנית-היסטורית	
רעיונות וערכים משותפים	מוצא, היסטוריה ועבר משותפים	הגורם המאחד את בני הלאום
קבלה והכלה- המיעוט יכול להיות שותף וחלק מהמדינה	רואים בהם גורם זר שמפריע לאחדות המדינה	יחס למיעוט לאומי במדינה

אלף ארות

הצג את שני הדגמים של הלאומיות המודרנית, שהתפתחו לראשונה במאה ה-19: הלאומיות האתנית היסטורית, והלאומיות האזרחית. ציין מדינה אחת שאימצה את דגם הלאומיות האתנית ומדינה אחת שאימצה את דגם הלאומיות הליברלית-היסטורית. תשובה (דוגמה למבנה תשוב כפי שצריך לכתוב בבגרות): שני דגמי הלאומיות:

1. _____ -

2. _____ -

מדינה שאימצה דגם לאומיות אתנית היסטורית: _____

מדינה שאימצה דגם לאומיות ליברלית אזרחית: _____